

Castell de Canals

Sant Cugat del Vallès

Ubicació

Comarca: Vallès Occidental
Lloc/Adreça: Carrer del Faisà amb el passeig de l'Oreneta
Emplaçament EMD Valldoreix

Coordenades:

Latitud: 41.458970434012
Longitud: 2.0398757216367
UTM Est (X): 419815
UTM Nord (Y): 4590154

Classificació

Número de fitxa 08205 - 211
Àmbit: Patrimoni immoble
Tipologia Jaciment arqueològic
Estil / època: Medieval
Segle XI-XII
Estat de conservació Bo
Protecció Legal i física
Tipus de protecció: BCIN
Europea – Atributs inspire: National Monument Record – Defensa
Observacions protecció: BCIN 1446-MH
Revisió del Pla Especial de Protecció de Patrimoni Arquitectònic 2008. Fitxa F-3.
Carta arqueològica de Sant Cugat del Vallès número 14.
Data aprovació: dv., 22/04/1949 - 12:00
Número inventari RI-51-0005635; IPAP-3211.
Generalitat i altres inventaris
Accés Fàcil
Ús actual: Simbòlic
Titularitat Pública

Titular:	Ajuntament de Sant Cugat del Vallès
Fitxes associades:	
<u>Molí de Canals</u>	
Autoria de la fitxa	Daniel Sancho París (Stoa, propostes culturals i turístiques SL)
Data de registre de la fitxa:	ds., 21/10/2023 - 09:07

Descripció

Restes del castell dels Cervelló, dalt d'un turó petit, formades per un mur de 14,70 metres per 8,50 metres, orientat d'est a oest, amb 92 centímetres d'amplada a la base i de 55 centímetres al coronament. En aquest mur s'observen les obertures on encaixaven les llaceres de fusta i de la bastida de la construcció, així com una finestra. També hi ha murs d'una alçada menor, que indicarien l'existència d'una estructura rectangular. El parament dels murs està fet amb còdols, però amb la forma realitzada a cops de maceta, disposats en fileres horitzontals, ben formades.

Prop, a la riera de Canals hi ha un mur de recollida d'aigües que formava part d'un antic molí fariner que va estar en funcionament fins a finals del segle XIX.

Al castell es van fer dues campanyes arqueològiques els anys 2002 i 2003. La primera, es va realitzar el 2002, i va consistir a desbrossar i delimitar les estructures, fet que va servir per comprovar que el castell ocupava tot el cim del turó. Gràcies a aquesta intervenció, es va observar que el mur principal tenia una longitud de 19,7 metres i que presentava un sediment de, com a mínim, 2 metres, i que l'alçada real del mur existent era aproximadament de 10 metres. Durant l'excavació es va documentar el parament, que estava fet amb blocs de pedra de dues mides, mitjanes i grans, de forma rectangular i devastades per la cara vista, i lligades amb morter de calç. Igualment, s'observà que la planta era rectangular, de 25 metres al costat nord i 19 metres al costat oest i es van documentar els murs interiors. Al mateix temps, es van realitzar tres sondeigs i es localitzà material ceràmic (vaixel·la de taula, i de colors verd, blava i manganès), documentat entre els segles XIV i XV, elements metàl·lics, vidre i restes de fauna.

L'any 2003 es va realitzar una segona campanya arqueològica. En aquest cas, el resultat va servir per documentar la construcció del primer edifici del castell, delimitat per dos murs conservats, i a l'interior, dos murs més. Un d'ells presenta una alçada de 8,5 metres i, per tant, podria ser de tres pisos. També es va localitzar una roda de molí i tègula romana que havia estat reaprofitada. En conseqüència, aquest emplaçament podria haver tingut una ocupació anterior a l'origen medieval. Segons sembla, el castell va ser abandonat al segle XV.

Història

Aquest turó, on es troben les restes del castell, estava situat dins del terme parroquial d'Aiguallonga, amb el nom de la Quadra de Canals, que dominava visualment el pas del Llobregat cap a Collserola. Es creu que formava part d'una xarxa defensiva formada pels castells de Fumet, de Rubí o del Papiol i de la Torre Negra.

Les primeres referències documentades del castell de Canals són l'any 1148 quan el comte Arnau Gibert va fer testament i s'esmentava el mas Canals. El seu successor va ser Bernat de Canals qui el 1160 va jurar fidelitat a Ramon Berenguer IV. L'any 1174 consta com a "turrem de Canalibus" i en els anys 1219, 1234 i 1249 com a "domus de Canalibus". L'any 1243, el rei Jaume I va concedir la jurisdicció del castell i la vila

de Canals a Adelaida de Canals, vídua de Pere de Claramunt. El 1261 va morir sense descendència Bertran de Canals i va passar a ser propietat de Guillem de Cervelló. L'any 1306, l'abat Ponç Burguet va adquirir el castell de Canals, per 27.000 sous, a Bonanat de Marí i a Agnès, la seva esposa. Des d'aquell moment, el castell va estar en propietat del monestir i els abats tenien el títol de barons de Canals.

Intervencions arqueològiques

- De l'1 al 31 de juliol de 2002. Direcció: Alba Rodríguez Lázaro. Prospecció, intervenció preventiva i excavació.
- Del 1 al 26 de juliol de 2003. Direcció: Jordi Aguelo Mas. Intervenció preventiva i excavació (camps de treball).

Bibliografia

Ajuntament de Sant Cugat del Vallès. Catàleg de Sant Cugat. Revisió del Pla Especial de Protecció del Patrimoni Arquitectònic. 2008.

Inventari del Patrimoni Arquitectònic de Catalunya.

Inventari del Patrimoni Arqueològic de Catalunya.

AGUELO, Jordi; MIQUEL, Domènec; RODRÍGUEZ, Alba. *Carta Arqueològica de Sant Cugat del Vallès (1998)*. Ajuntament de Sant Cugat del Vallès.

AGUELO, Jordi. (2003). *Memòria de la intervenció arqueològica preventiva el mes de juliol de 2003 al Castell de Canals (Valldoreix - Sant Cugat del Vallès)*. Memòria número 5224.

CORTÉS, J.J. "El linaje de los Canals, una família catalana de los siglos XI - XIII". *Medievalia*, número 12, p. 65-74.

MASSAGUER, J. M. (1991). "Castell de Canals" a Catalunya Romànica. Enciclopèdia Catalana, p. 205.

MÓRA PRESAS, Francesc (1987). *El romànic de Collserola*. Publicacions de l'Abadia de Montserrat, p.61-62.

PÍRIZ GONZÁLEZ, Eduard, CORTÉS GARCÍA, Joan Josep (2020). "El Castell de Canals. Noves aportacions arqueològiques als orígens de Valldoreix". *Tribuna d'Arqueologia 2019-2020*, p. 113-137.

RODRÍGUEZ, Alba (2002). *Memòria de la intervenció arqueològica al Castell de Canals (Valldoreix - Sant Cugat del Vallès)*. Memòria número 6403.

Enllaços d'interès:

[Web EMD Valldoreix: Castell de Canals \(Consulta: 21-10-2023\).](#)

[Calaix \(31-12-2023\)](#)

[Calaix \(31-12-2023\)](#)

